

KONTROLA POŁOWÓW I EGZEKOWANIE PRZEPISÓW

Działania podejmowane w zakresie kontroli połowów i egzekwowania przepisów mają zapewnić właściwe stosowanie przepisów o rybołówstwie i w razie konieczności doprowadzić do ich przestrzegania. Uprawnienia i obowiązki w tej dziedzinie podzielono między państwa członkowskie, Komisję i podmioty gospodarcze. Wobec państw członkowskich, które nie przestrzegają przepisów, można wszcząć postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom.

PODSTAWA PRAWNA

Artykuły 38-43 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE).

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1224/2009 z dnia 20 listopada 2009 r. ustanawiające wspólnotowy system kontroli w celu zapewnienia przestrzegania przepisów wspólnej polityki rybołówstwa, zmieniające rozporządzenia (WE) nr 847/96, (WE) nr 2371/2002, (WE) nr 811/2004, (WE) nr 768/2005, (WE) nr 2115/2005, (WE) nr 2166/2005, (WE) nr 388/2006, (WE) nr 509/2007, (WE) nr 676/2007, (WE) nr 1098/2007, (WE) nr 1300/2008, (WE) nr 1342/2008 i uchylające rozporządzenia (EWG) nr 2847/93, (WE) nr 1627/94 oraz (WE) nr 1966/2006. Rozporządzenie zostało częściowo zmienione rozporządzeniem (UE) nr 1380/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie wspólnej polityki rybołówstwa i rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/812 z dnia 20 maja 2015 r. w odniesieniu do obowiązku wyładunku.

Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 404/2011 z dnia 8 kwietnia 2011 r. ustanawiające szczegółowe przepisy wykonawcze do ww. rozporządzenia Rady, częściowo zmienione rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2015/1962 z dnia 28 października 2015 r.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1626 z dnia 14 września 2016 r. zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 768/2005 ustanawiające Wspólnotową Agencję Kontroli Rybołówstwa.

CELE

Celem polityki kontrolnej jest zapewnienie:

- poławiania jedynie dozwolonych ilości ryb oraz udostępnienia do użytku danych dotyczących zarządzania połowami;
- terminowego wykonywania przez państwa członkowskie oraz przez Komisję swoich zadań;

- stosowania przepisów w odniesieniu do wszystkich połowów, z uwzględnieniem zharmonizowanych kar na całym obszarze UE;
- identyfikowalności w obrębie całego łańcucha dostaw, „od łowiska do półmiska”.

Przyjmowanie środków leży w kompetencji Unii, poszczególne państwa członkowskie odpowiadają natomiast za ich wdrożenie i za nakładanie kar w przypadku naruszenia przepisów na obszarach geograficznych należących do ich jurysdykcji.

OSIĄGNIĘCIA

Obecnie funkcjonujący system został ustanowiony w rozporządzeniu w sprawie kontroli, które weszło w życie w dniu 1 stycznia 2010 r. Dzięki temu rozporządzeniu nastąpiło całkowite unowocześnienie podejścia UE do kwestii kontroli połowów. W szczególności dostosowano system do rygorystycznych środków przyjętych przez UE w 2008 r. w celu zwalczania nielegalnych połowów. Kolejne reformy Wspólnej Polityki Rybołówstwa (WPRyb) (od rozporządzenia (WE) nr 2371/2002 do rozporządzenia (UE) nr 1380/2013) również przynosiły zmiany mające na celu przezwycięzenie długotrwałych braków. Podejmowane przez ten czas działania obejmowały:

a. zacieśnienie współpracy w zakresie egzekwowania przepisów i utworzenie wspólnej struktury kontrolnej (JIS), zapewniającej połączenie unijnych i krajowych zasobów w zakresie kontroli i monitoringu poprzez utworzenie Europejskiej Agencji Kontroli Rybołówstwa (EFCA, zob. poniżej);

b. stopniowe uściślanie uprawnień podmiotów sektora rybołówstwa:

- państwa członkowskie odpowiadają za wdrażanie przepisów WPRyb na swoim terytorium i swoich wodach, a także na statkach pływających pod ich banderą poza tymi wodami;
- Komisja zapewnia sprawiedliwe i skuteczne wypełnianie zobowiązań przez państwa członkowskie; regularnie przedkłada Parlamentowi i Radzie sprawozdanie oceniające z działań podejmowanych w zakresie stosowania przepisów WPRyb przez państwa członkowskie;
- podmioty gospodarcze prowadzące jakąkolwiek działalność w sektorze rybołówstwa – począwszy od połowów, a skończywszy na sprzedaży, transporcie i przetwórstwie – zobowiązane są postępować zgodnie z przepisami prawa krajowego na każdym etapie produkcji;

c. poprawienie przestrzegania i ujednolicenie stosowania przepisów:

z uwagi na fakt, że w państwach członkowskich wciąż obowiązywały różne kary, co utrudniało osiągnięcie jednolitego stopnia zgodności z przepisami, Komisja kompiluje tabelę wyników przestrzegania WPRyb, żeby poprawić zgodność z przepisami dzięki podnoszeniu świadomości społecznej na temat skuteczności działań państw członkowskich w zakresie kontroli i egzekwowania przepisów;

został opracowany wykaz poważnych naruszeń stanowiący podstawę do stosowania skutecznych, proporcjonalnych i odstraszających kar przewidzianych w przepisach krajowych: od 2012 r. państwa członkowskie zostały zobowiązane do wprowadzenia

systemu punktowego w odniesieniu do poważnych naruszeń warunków licencji związanych z konkretnymi statkami, który ma zostać rozszerzony na kapitanów statków;

d. przeprowadzanie obecnie kontroli na każdym etapie łańcucha:

statki rybackie nie mogą opuścić portu bez licencji połowowej; przy każdej dostawie ryb należy podać informacje potwierdzające, że ryby zostały złowione legalnie; system ten ma zastosowanie do wszelkiej działalności połowowej prowadzonej na wodach UE oraz do wszystkich unijnych statków rybackich i wszystkich obywateli Unii, niezależnie od tego, gdzie odbywają się połowy; odnosi się on także do połowów rekreacyjnych wrażliwych stad ryb i akwakultury w zakresie, w jakim są one objęte przepisami na szczeblu UE – na przykład do połowów węgorza europejskiego lub niektórych połowów rekreacyjnych tuńczyka błękitnopłetwego;

e. stopniowe łączenie nowoczesnych technologii stosowanych w monitoringu i kontroli z kontrolami tradycyjnymi:

obejmują one obecnie system elektronicznej rejestracji i elektronicznego raportowania (ERS lub „elektroniczny dziennik pokładowy”) wykorzystywany do zapisywania danych dotyczących połowów, wyładunków, sprzedaży itp. oraz do zgłaszania takich danych w państwach członkowskich;

państwa członkowskie są upoważnione do wymiany danych dotyczących połowów (dziennik połowowy, deklaracja przeładunkowa, deklaracja wyładunkowa itp.). W szczególności jeżeli statek danego państwa członkowskiego prowadzi połowy na wodach innego państwa członkowskiego, państwo bandery statku musi przekazać mu na żądanie obowiązkowe dane. Informacje te muszą być rejestrowane, przechowywane w bezpieczny sposób oraz udostępniane wszystkim państwom członkowskim. Ponadto format wymiany i transmisji danych opiera się na normie P1000 Centrum Narodów Zjednoczonych ds. Ułatwiania Handlu i Elektronicznego Biznesu (UN/CEFACT);

system monitorowania statków (VMS) to system satelitarny, który w regularnych odstępach czasu przekazuje dane dotyczące lokalizacji, kursu i prędkości statków (oba systemy są obecnie obowiązkowe dla statków o długości powyżej 12 m); statki spoza UE o tej samej długości muszą mieć zainstalowane na pokładzie operacyjne satelitarne urządzenie lokacyjne zawsze, gdy znajdują się na wodach wspólnotowych; system automatycznej identyfikacji (AIS) to autonomiczny i nieprzerwanie działający system identyfikacji i monitorowania statków, który służy do celów bezpieczeństwa morskiego i ochrony na morzu i jest stopniowo rozszerzany na wszystkie unijne statki rybackie o długości powyżej 15 m.

EUROPEJSKA AGENCJA KONTROLI RYBOŁÓWSTWA

Agencja utworzona została w 2005 r. jako główny element poprawy przestrzegania przepisów WPRyb. Usprawniła ona jednolite i skuteczne egzekwowanie przepisów poprzez połączenie unijnych i krajowych środków kontroli, inspekcji i monitoringu działalności połowowej oraz poprzez ich koordynację (za pomocą wspólnych planów rozmieszczenia (JDP) stanowiących jej główny instrument). Kontrole Agencji dotyczą

statków o długości powyżej 12 m^[1]. Współpraca operacyjna, która jest podstawowym zadaniem Agencji, pomogła przezwyciężyć niedostatki w zakresie egzekwowania przepisów wynikające z różnych środków i priorytetów systemów kontrolnych w państwach członkowskich.

Wraz z przyjęciem rozporządzenia (WE) nr 1224/2009 Agencji nadano nowe uprawnienia w celu zwiększenia skuteczności jej działań. Działania te są finansowane z trzech źródeł: z budżetu UE, z płatności za usługi świadczone na rzecz państw członkowskich oraz z dochodów z publikacji, szkoleń i innych świadczonych przez Agencję usług.

Przygotowując się do uruchomienia w 2014 r. świeżo zreformowanej WPRyb, Europejska Agencja Kontroli Rybołówstwa skupiła się na nowych rozwiązaniach w celu zwiększenia kultury przestrzegania przepisów i równych szans w całym sektorze rybołówstwa. Poszczególne narzędzia, które umożliwią nadanie nowego impetu realizacji tego celu, obejmują:

- regionalne wspólne plany rozmieszczenia (JDP): narzędzie, za pomocą którego Agencja organizuje rozmieszczenie ludzkich i materialnych krajowych środków kontroli i inspekcji połączonych przez państwa członkowskie; dzięki wspólnym planom rozmieszczenia promowane jest opłacalne wykorzystanie ludzkich i materialnych zasobów państw członkowskich w skoordynowany sposób; Agencja rozpoczęła rozszerzanie wspólnych planów rozmieszczenia, żeby ująć regionalne i wielogatunkowe wspólne plany rozmieszczenia (NEAFC, NAFO oraz gatunki pelagiczne w wodach zachodnich); Agencja przewiduje w niedalekiej przyszłości rozszerzenie o połowy regionalne, wielogatunkowe i stałe;
- strategię kontroli zakazu odrzutów: wdrażane najlepiej z wykorzystaniem regionalnych wspólnych planów rozmieszczenia, dzięki czemu podejmowanie decyzji strategicznych będzie możliwe na szczeblu grupy sterującej, co pomoże Agencji w ich skutecznym monitorowaniu; w zależności od charakterystyki łowiska będą stosowane różne metody oraz wykorzystywane i testowane dostępne narzędzia; niezbędne jest, by towarzyszyło to nowej WPRyb;
- grupy dyskusyjne zajmujące się oceną opłacalności i zgodności z przepisami: utworzenie dwóch grup dyskusyjnych w celu oceny zgodności z przepisami i opłacalności działań kontrolnych;
- podstawowy program szkoleń: podstawowy program szkoleń dla pracowników inspektoratów rybołówstwa państw członkowskich będzie stanowił po raz pierwszy w historii wkład do WPRyb i przyczyni się do jej jednolitego stosowania;
- systemy technologii informacyjno-komunikacyjnych Europejskiej Agencji Kontroli Rybołówstwa: zaprojektowane w celu uzupełniania poszczególnych systemów krajowych; są to unikalne systemy opracowane przez Agencję i udostępniane państwom członkowskim w celu wspierania kontroli WPRyb na szczeblu UE; te elektroniczne narzędzia pozwalają na nieprzerwaną wymianę danych (w tym danych wywiadowczych) w czasie rzeczywistym, co zmniejsza możliwości

[1]Dz.U. L 343 z 22.12.2009, s. 9.

manipulowania informacjami i pomaga ograniczać zachowania niezgodne z przepisami.

Od października 2016 r., zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1624 w sprawie Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej, zadania Agencji obejmują również współpracę z Europejską Agencją Straży Granicznej i Przybrzeżnej oraz Europejską Agencją Bezpieczeństwa Morskiego, z każdą w ramach jej mandatu, z myślą o zwiększeniu skuteczności funkcji straży przybrzeżnej^[2]. To uregulowanie o współpracy wspiera organy krajowe w udzielaniu wspólnych informacji, nadzorze i usługach szkoleniowych, a także w planowaniu i wdrażaniu wielozadaniowych operacji w zakresie nadzoru morskiego.

Jednym z zadań Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej jest zapewnienie gromadzenia i wymiany informacji istotnych dla kontroli rybołówstwa, wykrywania zanieczyszczeń oraz przestrzegania przepisów o żegludze morskiej.

Europejska Agencja ds. Bezpieczeństwa na Morzu zapewnia zintegrowane usługi morskie dla Europejskiej Agencji Straży Granicznej i Przybrzeżnej oraz dla EFCA w oparciu o systemy informujące o ruchu statków (np. VSM) i inne narzędzia nadzoru. Te usługi w zakresie udzielania informacji obejmują wykrywanie, identyfikację i śledzenie statków, monitorowanie punktów wyjścia i wykrywanie anomalii, co ułatwia także identyfikację nielegalnych, nieraportowanych i nieuregulowanych połowów (NNN).

Ważnym krokiem w walce z nielegalnymi, nieraportowanymi i nieuregulowanymi połowami było wejście w życie w czerwcu 2016 r. umowy o środkach stosowanych przez państwo portu (PSM), za którą od 2009 r. opowiadała się Organizacja ds. Wyżywienia i Rolnictwa Narodów Zjednoczonych (FAO) i którą podpisało ponad 30 państw, w tym UE w imieniu 28 państw członkowskich. Umowa o PSM jest pierwszą w historii umową międzynarodową, która skupia się konkretnie na nielegalnych połowach oraz ustanawia wymogi, do których musi się zastosować zagraniczny statek rybacki, i reguluje interwencje podejmowane przez państwa portu, którym taki zagraniczny statek rybacki podlega, co stanowi warunek korzystania z portów w państwie portu. Wymogi obejmują uprzednie powiadomienie o wejściu do portu, korzystanie z wyznaczonych portów, ograniczenia dotyczące wejścia do portu i wyładunku ryb, wymogi dotyczące dokumentacji oraz inspekcji w portach, jak również środki powiązane, takie jak sporządzanie wykazów statków NNN, środki związane z handlem i sankcje.

WDROŻENIE NOWEGO OBOWIĄZKU WYŁADUNKU

Od 2014 r. WPRyb obejmuje obowiązek wyładunku wszystkich połowów, co położyło kres niegospodarnej praktyce odrzutów zbywalnych ryb z powrotem do morza; następuje to stopniowo począwszy od 2015 r. Rozporządzenie w sprawie wspólnej polityki rybołówstwa, zmienione rozporządzeniem (UE) 2015/812 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 maja 2015 r. w odniesieniu do obowiązku

[2]Funkcje straży przybrzeżnej mogą obejmować: bezpieczeństwo morskie, ochronę na morzu, działania poszukiwawcze i ratownicze, kontrolę granic, kontrolę rybołówstwa, ogólne egzekwowanie prawa i ochronę środowiska.

wyładunku reguluje szereg technicznych środków ochrony (wskazujących jak i gdzie rybacy mogą dokonywać połowów, stanowiących informacje szczegółowe o rodzajach stosowanych narzędzi połowowych, związanych z obszarami zamkniętymi oraz innymi środkami ochrony środowiska morskiego). Obowiązujące obecnie rozporządzenie w sprawie kontroli uwzględnia obowiązek wyładunku i zawiera przepisy dotyczące zgłaszania i przechowywania połowów, jak również ustanawia przepisy dotyczące wykorzystywania systemów zdalnego monitorowania elektronicznego (REM) oraz przewożenia na pokładzie obserwatorów w celu monitorowania zgodności z przepisami.

ROLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

Od momentu przyjęcia Traktatu z Lizbony Parlament występuje jako współprawodawca w ramach zwykłej procedury ustawodawczej, odgrywając główną rolę w kształtowaniu WPRyb i rozporządzenia w sprawie kontroli.

Komisja Rybołówstwa (PECH) nadzoruje środki kontroli i egzekwowania polityki, uważając, że efektywne i niedyskryminujące ich wdrażanie musi stanowić jeden z podstawowych filarów WPRyb; przestrzeganie przepisów i spójne podejście do kontroli stanowi najlepszy sposób ochrony interesów sektora rybołówstwa w perspektywie długoterminowej. W związku z tym, uznając istnienie dużych rozbieżności w stosowaniu rozporządzenia w sprawie kontroli w państwach członkowskich, w dniu 25 października 2016 r. Parlament przyjął [rezolucję](#) w sprawie tego, w jaki sposób ujednoczyć kontrole rybołówstwa w Europie. Zalecenia dotyczące zapewnienia zgodności z przepisami w zakresie rybołówstwa i jednolitości praktyki kontrolnej przedstawiają się następująco: poprawa współpracy między państwami członkowskimi w drodze wymiany inspektorów, metod kontroli i danych; wzmocnienie mandatu EFCA i środków dostępnych dla agencji; wdrożenie jednolitego programu szkolenia inspektorów rybołówstwa; standaryzacja procedur kontroli i sankcji w Unii; ustanowienie mechanizmów uwypuklania najlepszych praktyk, aby zwiększyć zgodność z przepisami. W dniu 30 maja 2018 r. Parlament przyjął [rezolucję](#) w sprawie wdrożenia środków kontroli w celu stwierdzenia zgodności produktów rybołówstwa z kryteriami dostępu do rynku UE.

Parlament Europejski bada również roczne sprawozdanie Europejskiej Agencji Kontroli Rybołówstwa (EFCA) i zatwierdza absolutorium z wykonania jej budżetu.

Badania dla komisji PECH:

- [Social and Economic Impact of the Penalty Point System](#) [Społeczne i gospodarcze skutki systemu punktów karnych] (2016);
- [The CFP – Infringement Procedures and Imposed Sanctions throughout the EU](#) [WPRyb – Procedury w sprawie uchybienia i sankcje nakładane w całej UE] (2014);
- [Illegal, Unreported and Unregulated Fishing: Sanctions in the EU](#) [Nielegalne, nieraportowane i nieuregulowane połowy: Sankcje w UE].

Priit Ojamaa / Marcus Ernst Gerhard Breuer
05/2020

